S. MEHEDINŢI

PROFESORUL

TEMELIA TUTUROR REFORMELOR ŞCOLARE

Atâta preţueşte şcoala, cât preţueşte *profesorul.*

*

Fără crearea unui *Seminar Normal Superior*, reformarea învăţământului este cu neputinţă. Ar fi întocmai, ca şi cum ai vrea să alimentezi un oraş cu apă, fără să ţii seamă de felul isvorului şi de întocmirea „casei apelor".

BUCUREŞTI
EDITURA LIBRĂRIEI
SOCEC & Co., S. A.

www.dacoromanica.ro

S. MEHEDINŢI

PROFESORUL

TEMELIA TUTUROR REFORMELOR ŞCOLARE

Atâta preţueşte şcoala, cât preţueşte *profesorul*.

Fără crearea unui *Seminar Normal Superior*, reformarea învăţământului este cu neputinţă. Ar fi întocmai, ca şi cum ai vrea să alimentezi un oraş cu apă, fără să ţii seamă de felul isvorului şi de întocmirea „casei apelor".

BUCUREŞTI
EDITURA LIBRĂRIEI
SOCEC & Co., S. A.

www.dacoromanica.ro

Fiindcă un număr considerabil de auditori n'au găsit loc în sala de conferințe a Universității din Cluj, s'a făcut propunerea ca prelegerea ținută la 1 Februarie a. c. să fie tipărită.

Sub forma aceasta, ea va corespunde și mai bine scopului urmărit de *Extensiunea Universitară*, adecă va puteà slujì „ca punct de plecare pentru eventuale discuții asupra reformei învățământului superior".

www.dacoromanica.ro

O LĂMURIRE

Progresul unei țări presupune selecțiunea valorilor eminente din întreaga națiune, iar pentru aceasta trebuie o ***pepenieră de educatori,*** *care să facă în chipul cel mai competent alegerea și pregătirea tuturor copiilor.*

Pepeniera aceasta a căpătat ființă abiă în 1918, când România căzuse în prăpastia tratatului dela Buftea. Sub numele de ***Seminar Normal Superior,*** *s'a înființat atunci o instituție cu menirea specială de a pregăti numai pe profesori. — Dar, îndată ce am scăpat din strimtorare, instituția aceea a fost imediat desființată. Și, în loc de o alegere din ce în ce mai științifică a copiilor, sub ochii unui corp didactic în adevăr specializat pentru această sarcină, s'a creiat după războiu o sumedenie de școale fără profesori, ori cu profesori de ocazie, ceeace a provocat o declasare în massă a tineretului. Iar reformatorii au continuat cu îndărătnicie să mature scara de jos în sus, începând mereu reparațiile lor dela școala primară spre cea secundară și lăsând învățământul superior tocmai la urmă, ca un fel de ornament de lux.*

Fundamentală eroare.

Universitatea nu e încoronarea, ci e însăși temelia întregului învățământ. Și tocmai aici e miezul problemei: ***poate universitatea actuală să fie temelia învățământului secundar și deci a celui primar, ori nu?***

www.dacoromanica.ro

Vechea normă de a numì pe cineva profesor de liceu, de seminar ori de şcoală normală pe temeiul unei diplome de licenţă erà o absurditate. Diploma nu spuneà aproape nimic cu privire la pregătirea profesională. Un licenţiat în litere sau în ştiinţe, primeà uneori sarcina de a predà şi materii cu totul străine de cunoştinţele lui...

Abià mai târziu s'a ivit idea că viitorul profesor trebuie să aibă o anume licenţă, adecă o reală specializare, precum şi oarecare pregătire pedagogică. A început a i se cere, pe lângă cunoaşterea unei specialităţi mai restrânse, şi o lecţie de ***probă.***

Totuşi, progresul erà aproape imperceptibil. Garanţia se reduceà doar la atâta: să vezi dacă viitorul profesor are destule cunoştinţe şi dacă posedă meşteşugul de a face lecţii. — Cât priveşte însuşirile sale ca om şi aptitudinile sale ca educator, despre acelea — nici vorbă.

Grozavă eroare, să trimiţi ca educator pe un tânăr pe care nu l'ai educat prealabil şi nici nu ştii măcar dacă este educabil; apoi să încredinţezi unui astfel de „profesor" tocmai sarcina cea mai grea dintre toate: ***alegerea*** *şi* ***îndrumarea*** *copiilor unui neam, în aşà chip, încât fiecare să-şi poată desvoltà până la* ***optimum*** *însuşirile cele mai de folos pentru vieaţa sa individuală, precum şi pentru vieaţa poporului din care s'a născut!*

Astfel de imprudenţe în organizarea învăţământului se plătesc cu pierderi incalculabile în vieaţa statelor. — Imensa declasare a tineretului de azi e o dovadă pipăită.

Dar trecutul e — trecut. Trebuie să pregătim vindecarea, apucând măcar de acuma firul reformelor şcolare dela capătul lor cel adevărat. Iar acest capăt e următorul: ***pregătirea profesorilor într'o instituţie specială, potrivită cu menirea lor.***

Căci, atâta preţueşte şcoala, cât preţueşte profesorul.

www.dacoromanica.ro

FUNDAMENTUL TUTUROR REFORMELOR ŞCOLARE

Adresa asociaţiei universitare din Cluj[1]) cuprindeà următoarea lămurire:

„Conferinţele acestea au menirea să poată servì ca punct de plecare pentru eventuale discuţii, cu privire la reforma învăţământului superior".

Pe de altă parte, Ministerul şcoalelor a întrebat toate Universităţile ţării, să-i comunice părerile lor asupra reorganizării celor mai înalte instituţii de cultură, destinate tineretului.

Ca să ajutăm viitoarea reformă, şi să corespundem câtuşi de puţin intenţiunii organizatorilor acestui ciclu de conferinţe, ni se pare necesar să ne înţelegem mai întâi asupra unui punct:

Ce poate? Şi ce nu poate face Universitatea? Este ea în stare să pregătească şi corpul didactic al ţării, ori vrea să se mărginească numai la activitatea pur ştiinţifică? Punevom teoria şi munca de bibliotecă sau de laborator ca singura ţintă a învăţământului superior, ori ne vom abate din drum, spre Pestalozzi şi toţi aceia, care şi-au închinat vieaţa lor numai menirii practice a creşterii tineretului?

E bine să hotărîm dela început încotro apucăm, ca să nu nimerim pe drumuri greşite.

* * *

Din capul locului să ne fie permisă o mărturisire: *atâta valorează un popor, cât preţuesc oamenii săi repre-*

[1]) „Extensiunea Universitară". — Conferinţă ţinută în Universitatea din Cluj, la 1 Februarie 1929.

www.dacoromanica.ro

zentativi, de pe toate treptele sociale. In alte vremuri, personalităţile acestea se iveau dela sine, pe temeiul muncii tradiţionale din fiecare mediu social. Azi însă, în Statul modern, care consideră drept sarcina sa de toate zilele creşterea şi îndrumarea tineretului, alegerea şi pregătirea personalităţilor eminente nu se poate închipuì fără ajutorul unui corp de specialişti, care să fi căpătat mai întâi ei înşişi o creştere cât mai îngrijită. După cum dela medicina empirică a doctorilor, care adunau singuri buruenile de leac, am ajuns la medicina ştiinţifică cu atâtea şi atâtea ramuri de specializare (lăsând plantele medicinale şi în genere pregătirea doctoriilor pe seama unor tehnicieni deosebiţi), tot aşà şi creşterea tineretului presupune numaidecât o tehnică ştiinţifică, adică profesori cu o pregătire foarte specială. *Educatorul deci este întâia unitate de măsură a valorilor, pe care epoca noastră le pune în circulaţie.* Cum e nivelul profesorilor, aşà este nivelul oricărui popor modern. Ei cugetă, ei aleg şi ei dau direcţia masselor populare, de oare ce ei pregătesc pe conducătorii gloatei.

Constatarea aceasta este un adevăr aşà de concret, încât ar trebuì să se pară banal, ca şi cum ai zice că apa curge de sus în jos, dela isvor spre gura râului.

Totuşi, în materie de învăţământ, a domnit la noi iluzia că apa curge dela vale la deal! Printr'o ciudată lipsă de critică, cei cari s'au ocupat de reforma învăţământului au repetat până la saţietate, că şcoala primară este temelia învăţăturii şi deci a cultivării poporului! Statistica analfabeţilor şi alfabeţilor i-a stăpânit pe cei mai mulţi ca un fel de ideie fixă [1]) şi deaceea, oricât s'ar părea de paradoxal. reformatorii începeau să măture scara mereu de jos în sus.

Nici că se poate mai ciudată greşeală!

In bună metodă gospodărească, ar fi trebuit să procedăm tocmai dimpotrivă. Vrei să schimbi învăţământul?

[1]) **S. Mehedinţi**, *Către noua generaţie*, ed. III, 1928, p. 135, 142.

www.dacoromanica.ro

Schimbă mai întâi instituţia care pregăteşte pe profesori, adecă pe *oamenii răspunzători de calitatea tuturor educătorilor tineretului.*

Din nenorocire, o astfel de instituţie n'a existat în ţara noastră, lungă vreme, nici măcar cu numele. Statul îşi recrută profesorii de gimnazii, licee, seminarii, şcoale normale, etc., deadreptul dintre studenţii universitari. Intâi le cereà titlul de absolvent, apoi le-a cerut şi licenţa. Diploma de licenţiat şi, dela o vreme, un biet examen cu câteva probe de un ceas sau o jumătate de ceas, au fost suficiente spre a da unui tânăr dreptul de a se sui pe catedră în faţa copiilor. — Inchipuiţi-vă ce a ieşit de aici!

Vorba bătrânului Maiorescu: Ce mai bărbierie, învăţată pe capul şcolarilor...

Evident, acolo a fost isvorul cel mai mare al greşelilor de care a suferit şcoala şi prin urmare tot poporul român în ultimele decenii. Nimeni nu şi-a dat osteneală să cerceteze cu deamănuntul, dacă învăţământul superior este ori nu este în stare să pregătească pe educatorii tineretului. Şi nimeni nu şi-a pus întrebarea, dacă juriul, examinând nişte candidaţi necunoscuţi, în timp de câteva ore, e în stare să ghicească însuşirile viitorului profesor [1]).

In adevăr, ce puteà să dea universitatea tinerilor în nişte cursuri urmate timp de 3 ani?

Prin definiţie, universitatea urmăreşte un singur scop: *să promoveze ştiinţa.* Profesorul, potrivit cu dispoziţiile sale sufleteşti, se ocupă de o singură ramură a specialităţii sale. E drept că, pentru orientarea tinerilor, el arată sub forma unui curs general toată topografia ştiinţei respective. Dar efectiv, omul de ştiinţă se mărgineşte la o sferă de

[1]) Scriitorul acestor rânduri a văzut examene, la care candidatul făceà o lecţie de geografie, având în faţă numai pe membrii comisiei, care ţineau locul şcolarilor. — Nici urmă de material didactic şi nici bănuială, că proba ar fi trebuit să se facă într'o clasă reală.

www.dacoromanica.ro

cercetare de obiceiu îngustă. Şi numai de aceà sferă este răspunzător la sfârşitul carierii sale. Nici vorbă nu poate fi de o egală activitate în toate direcţiile unei specialităţi. A fi enciclopedist sau polihistor, nu mai e cu putinţă... Şi astfel stând lucrul, tinerii merg şi ei pe drumul profesorului sau pe unele potecuţe apropiate, deprinzându-se a lucrà şi ei în ogorul ştiinţei. Iar semnul pipăit al unei rodnice munci profesorale e acesta: dacă împrejurul unei specialităţi începe a se simţì oarecare mişcare de idei şi dacă se ivesc tineri, care să rămână legaţi cu sufletul de aceà ramură de studii, atunci se cheamă că menirea dascălului e împlinită. Din scânteia dela vatra lui s'au aprins şi alte scântei, iar flacăra se va puteà propagà mai departe.

Aşà dar, în cazul cel mai fericit, universitatea poate să producă oameni de ştiinţă, adecă cercetători ai adevărului. — Aceasta este menirea ei fundamentală. Şi, fără deşartă închipuire de sine, putem afirmà că însărcinarea aceasta este convenabil împlinită de universităţile româneşti. In orice ramură de cercetare, un tânăr doritor de a muncì, găseşte acum destul sprijin spre a devenì om de ştiinţă,—mai ales că, la urma urmei, cursul profesorului nu e decât un stimulent, iar factorul hotărîtor e voinţa şi munca studentului.—Toţi aud lecţiile, dar puţini le ascultă şi încă şi mai puţini se folosesc deplin de cele auzite şi îmmulţesc talantul.

In orice caz, situaţia este nu se poate mai limpede: Universitatea e datoare, în măsura puterilor ei, să dea tinerilor putinţa de a se deprinde cu munca ştiinţifică.

Atât şi nimic mai mult.

* * *

Totuşi, Statul, reprezentat de multeori prin oameni de ocazie, pe care tumultul vieţii publice îi ridică uneori la suprafaţă, a avut ideia bizară că tinerii, care isprăvesc fa-

www.dacoromanica.ro

cultatea de ştiinţe sau de litere şi filozofie, ar puteà luà asupră-le rolul de educatori ai tineretului; adecă, ar puteà fi capabili nu numai să dea copiilor un număr de cunoştinţe dintr'o specialitate oarecare, dar să şi desvolte personalitatea şcolarilor în aşà chip, încât să deştepte în fiecare dintre ei toată energia creatoare, în direcţia cea mai favorabilă atât individului cât şi neamului din care face parte.

Inchipuiţi-vă sarcină!

Care puteau să fie rezultatele unei astfel de recrutări a corpului didactic?

Nu le vom caracterizà noi, ci e mai bine să ascultăm chiar aprecierea celor care pipăie zilnic starea de civilizaţie şi de cultură a massei poporului nostru.

Nu de mult, s'a ţinut în Cluj al 10-lea congres al „Asociaţiei învăţătorilor din Ardeal, Banat, Crişana şi Maramureş". Făcând o dare de seamă a muncii culturale din cei din urmă zece ani, preşedintele congresului se exprimă astfel:

„Sânt zece ani de când problema culturală e la ordinea zilei. Tot ce s'a făcut însă e numai interimar. Satele noastre stau pe loc. Iar cauzele stagnării sânt multe. Intre altele: nu există criterii în alegerea propagandiştilor culturali. E absurd să aştepţi deşteptarea conştiinţelor dela aceia, care ei însăşi nu au o conştiinţă".

(„*Patria*", 29 Dec. 1928).

In special despre conferinţe, prezidentul Asociaţiei afirmà că „totul e numai de faţadă".—Va zice însă cinevà că acolo erà vorba numai de vieaţa extraşcolară. Iată însă că în aceeaşi zi, şi în aceeaşi foaie, un eminent membru al corpului didactic ardelean, judecând şcoala primară rurală, se exprimă în chipul următor:

„Patru ani, bietul copil de ţăran e purtat prin văzduh, pentru ca, sfârşind şcoala, să nu se mai aleagă apoi cu nimic... Şcoala trebuie să răsară organic din necesităţile de vieaţă ale satului. Trebuie să fie o plantă *indigenă*, iar nu *exotică*... Trebuie să fie şcoala brazdei, iar nu a văzduhului".

www.dacoromanica.ro

Cuvintele acestea sânt de ajuns să ne informeze, dacă şcoala primară a dat copilăretului învăţătura şi educaţia cuvenită [1]).

* * *

Să vedem acuma şcoala secundară. In ce priveşte instrucţia, rezultatele nu le mai amintim. De ani de zile, toate revistele şcolare — şi chiar ziarele — sânt pline de statistici care dovedesc cu ocazia bacalaureatului că şcolarii dau la iveală o lipsă de pregătire mai prejos de toate închipuirile [2]). In toamna trecută, un liceu din Moldova a scos un singur elev capabil să treacă examenul de maturitate; adecă, toţi ceilalţi au rămas *ne-maturi* în ce priveşte nivelul cunoştinţelor intelectuale. Iar dacă lăsăm la o parte deficitul de cunoştinţe, singurul pe care îl poate constată examenul de bacalaureat, şi ne întoarcem spre latura educativă a şcoalei, rezultatele sânt tot atât de triste. La ultimul congres al profesorilor de pedagogie [3]), adecă al specialiştilor celor mai competenţi să judece latura aceasta, am auzit cu privire la *educaţia morală* o diagnoză nu se poate

---

[1]) Cine mai doreşte o caracterizare a rezultatelor învăţământului primar, o poate găsi în *Lamura*, revistă pedagogică, patronată de „Fundaţia Regele Mihai": „Şcoala primară, actuală pregăteşte generaţiile spre biurocratism, le mână spre lâncezire şi neactivitate". „Rezultatul şcoalelor de adulţi este egal cu zero". „Învăţământul rural cu şapte clase primare duce şcoala la dezastru". *Lamura*, 1928, p. 288.

[2]) **Societatea de mâine,** revistă „pentru problemele *sociale*" caracterizează liceul astfel:

„Liceul este o şcoală care ţine legaţi de el pe copii dela 11 la 18 ani, o şcoală în care se învaţă de toate pentru trecerea timpului, însă cu *rezultat final complet nul;* e şcoala care nu *pregăteşte pentru nimic*".

„Un absolvent al liceului de azi este incapabil de a se apucà de o treabă *oricare ar fi ea*; Universitatea şi şcoalele superioare simt necesitatea înfiinţării *anilor pregătitori...*". **Liceu — Bacalaureat — Universitate,** 1926, An. III, p. 572. Iar în concluzie, autorul studiului afirmă că „se impune ca o necesitate imperioasă *desfiinţarea* liceelor insuficient utilate şi prevăzute cu *profesori nepregătiţi*" (p. 57).

[3]) Vezi *Anexa* A.

www.dacoromanica.ro

mai dureroasă: Părerea unanimă a fost că această latură a educaţiei aproape nu există. Iar când un reprezentant al oficialităţei a cercat să provoace un răspuns cevà mai atenuat, rezultatul a fost tocmai dimpotrivă. Căci unul dintre cei mai activi şi mai productivi pedagogi ai învăţământului secundar a repetat încă şi mai apăsat constatarea referentului. — Şi să nu credeţi cumvà că erà vorba de o discuţie iritată şi de nişte afirmări pripite. Din contra, atmosfera discuţiei erà de o perfectă seninătate. — Au fost cu deosebire impresionante aprecierile unei profesoare de o competenţă recunoscută şi de un tact exemplar. Cu o discreţie în adevăr femenină, sub forma unor mărturisiri dela suflet la suflet, după ce ne-a povestit câte precauţiuni luase spre a face o anchetă asupra stării morale a elevelor unei şcoale, sfârşind, a ezitat să ne comunice rezultatul... (Nici o constatare de fapte, oricât ar fi fost de dure, n'ar fi putut să sgudue conştiinţa membrilor congresului, ca această delicată rezervă). Şi trebuie să mai adăugăm că cea care vorbeà nu erà cine ştie ce fire aspră, dispusă a vedeà lucrurile în negru. Referatul erà însoţit de o notă de bunătate şi indulgenţă, caracteristică pentru orice educator adevărat, şi mai ales pentru cei cărunţi. — Uitasem să amintesc că aceà eminentă profesoară aveà şi frumoasa aureolă a părului alb. — Aşà dar, nici urmă de pripire sau de exagerare, cum e posibil câte odată la începutul carierii.

Tot în acelaş congres, s'a făcut apoi o dare de seamă cu privire la *îndrumarea profesională*,—o chestie capitală pentru un Stat ca al nostru, cu oraşe împănate încă de atâtea elemente alogene. Şi, cu toate că determinarea profesiunii tinerilor a ajuns aiurea în primul plan al preocupărilor învăţământului, s'a văzut că în această privire aspectul vieţii noastre şcolare e cât se poate de umilit.

In rezumat, dacă lăsăm la o parte excepţiile, putem afirma că, sub toate raporturile (intelectual, moral şi profe-

www.dacoromanica.ro

sional), şcoala noastră, atât cea primară, cât şi cea secundară, este sub nivelul nevoilor poporului şi ale Statului român.

De altfel lucrul nu e o noutate. Intr'un moment de lăudabilă sinceritate, oficialitatea a recunoscut acum un an de zile, că învăţământul românesc e în ajunul unui fel de „Turtucaia“ [1]) şcolară şi că e vremea să ne retragem pe poziţii nouă, spre a începe cu alte metode opera de reconstruire.

Acestea sânt faptele. Ne plac ori nu ne plac, asta e altă întrebare. *Facta non infecta,* — nu poţi să zici că *nu-s făcute.* Sânt. Şi sânt inexorabile în duritatea lor [2]).

* * *

---

[1]) **C. Kiriţescu,** *Criza învăţământului secundar şi reforma liceului,* Buc. 1928 (conferinţă ţinută la *Institutul Social* în ziua de 15 Ianuarie 1928).

In textul tipărit, autorul ne previne că analogia ar fi „riscată“. Dar asociaţia de idei, care i-a adus sub condeiu această imagină, e destul de clară, pentru a mai fi nevoie de alte comentarii.

[2]) In ce priveşte starea învăţământului superior şi calitatea rezultatelor sale, ea se poate judecă în chip sumar din recentele mărturisiri ale bacteriologului A. Slătineanu, fost rector al Universităţii din Iaşi :

„Nu cunosc care sânt teoriile d-lui prof. Anghelescu asupra articolului 81 din legea învăţământului superior ; dar ceeace pot afirmà e că nimeni nu şi-a bătut aşà joc de acest articol ca d-sa“.

„Articolul 81 ar fi fost responsabil de toate nevalorile cari au intrat în Universitate, dar imaginaţia inventivă a românului a inventat un sistem de a-l întoarce. Aşà cum erà articolul 81, prezintà o dificultate de a intrà în Universitate; d-l prof. Anghelescu a venit însă la sistemul conferenţiarilor. Astfel, vedem la Facultatea de medicină din Bucureşti 33 conferenţiari, la Facultatea de ştiinţe din Bucureşti 31 conferenţiari, la Facultatea de ştiinţe din Iaşi 31 conferenţiari“.

„De îndată ce se simţià nevoie de recrutarea unui protejat, erà ales şi numit conferenţiar. Se numiau conferenţiarii mult mai uşor decât se numesc subprefecţii. Iatà modul abil cum a fost întoarsă legea (zic abil fiindcă vreau să fiu politicos)“.

„Dacă în realitate numirea conferenţiarilor înscrişi în buget traduce influenţele cari se exercitau la minister, atunci facultatea de ştiinţe din Iaşi a avut oarecare trecere la minister; concluzie : 31 conferenţiari. Facultatea de ştiinţe din Bucureşti aveà şi ea influenţă, prin d-l Popovici-Băznoşanu : alţi 30 conferenţiari ! La Facultatea de medicină erau bineînţeles pe ici pe colea câte un elev al d-lui prof. Angelescu, vreun ginere influent, vreun episcop important; toţi aceştia trebuind a fi plasaţi, erau numiţi conferenţiari“.

„Intotdeauna învăţământul nostru a suferit de o boală gravă; a fost prea mult teoretic. Pletora de conferenţiari, cu lipsa de mijloace, de laboratorii, care a devenit din ce în ce mai acută după răsboiu, face ca învăţă-

www.dacoromanica.ro

Cum să ieşim din impas? — Dar, mai întâi de toate: care să fie cauzele unei astfel de strimtorări?

Sânt atât de multe şi unele atât de vechi, încât nici nu ne mai încercăm a le înşira pe toate. Dar cel puţin o cauză trebuie amintită: isvorul cel dintâi şi cel mai mare al relelor de care suferim nu numai în şcoală, ci şi în alte laturi ale vieţii publice, este însăşi *reaua organizare a învăţământului superior, de unde ies toate îndrumările, adecă toţi cei ce îndrumează Statul.* In adevăr, universitatea nu este cum s'a zis, „cheia de boltă", adecă încoronarea şcoalei, ci e, tocmai din contra, însăşi *temelia* cea mai de jos şi cea mai adâncă a tuturor învăţăturilor şi (să nu fie cu mirare) ea este chiar temelia Statului.

Dovezile sânt pipăite. Inşirăm numai câteva:

Dacă organele administrative şi medicii se îngrijesc cum se îngrijesc de sănătatea poporului, de care atârnă mersul populaţiei — problema fundamentală a Statului — de vină nu sunt ei, ci e universitatea, fiindcă acolo şi-au dobândit aceia pregătirea lor.

Dacă magistraţii nu vor fi stat totdeauna drepţi şi nu vor fi ţinut dreaptă cumpăna justiţiei, de vină nu sunt ei, ci noi, profesorii de universitate, care am fost puşi în faţa lor ca modèle de vieaţă.

---

mântul să devie aproape *pur teoretic.* Defectele acestui învăţământ apar azi pentru toţi vizibile".

Mai departe:

„Eroarea formidabilă a pletorei de căminuri studenţeşti — care ne pregăteşte o armată de indivizi titraţi, lipsiţi de posibilitatea de a găsi locuri unde să se plaseze, deoarece toate locurile sânt prinse, face ca răspunderea profesorului Anghelescu la creiarea acestui proletariat, să fie considerabilă".

„Acest proletariat cu pofte mari şi mijloace puţine cărora Statul nu le va puteà da nici un loc, va formà armata revoluţionară de mâine, —d-l prof. Anghelescu fiind creiatorul acestei armate revoluţionare".

(*„Curentul"*, 2 Martie 1929).

In ce priveşte inflaţia universitară în Bucureşti, unde numărul studenţilor a trecut de 22.000, a se vedeà diagramele publicate, în interesanta lucrare „Anuarul Universităţii din Bucureşti", de M. Popescu-Spineni.

www.dacoromanica.ro

Dacă unii preoţi vor fi uitat rolul lor de *părinte*, cum prea frumos le zice poporul, şi se vor fi coborît la atitudinea de luptători pătimaşi, care dau şi primesc lovituri [1]), nu ei sânt de vină, ci profesorii facultăţii de teologie, care le-au dat o astfel de concepţie despre misiunea preoţească.

Dacă unii învăţători vor fi părăsit înalta menire a Învăţătorului (o sarcină innobilată chiar de vieaţa lui Isus) spre a se coborî în noroiul agitaţiilor politice, unde nu adevărul interesează, ci isbânda trecătoare, de vină nu sânt ei, ci profesorii universitari, care n'au putut da o concepţie de vieaţă destul de înaltă educatorilor dela şcoalele normale.

Ce voiţi? Dacă sus, la casa apelor, rezervorul nu e curat; dacă printre noi, profesorii universitari, vor fi pilde de vieaţă tot aşà de dubioasă (ba poate şi mai deochiată), cum voiţi să fie curată apa care se împrăştie asupra ţării întregi?

Aşà dar, lămurit: dela universitate trebuie să înceapă orice reformă, dacă vrea să fie *temeinică*. Aşà a cugetat Germania lui Fichte, după căderea dela Jena; aşà a cugetat şi a lucrat Japonia, când a voit să se modernizeze; aşà procedează acuma St.-Unite; aşà face orice om cuminte, care caută isvorul la *isvor* şi îngrijeşte mai întâi de „casa apelor", dacă vrea să aibă apa sănătoasă.

Vieaţa — mai ales vieaţa Statului — nu minte şi nu se lasă să fie mînţită. Mai de grabă piere Statul, decât să piară adevărul, fie el teoretic, fie practic. Iar adevărul ştiinţific şi practic e acesta: Universitatea, împreună cu toate instituţiile superioare de cultură, formează constelaţia în care trebuie căutată steaua polară a învăţământului.

La o parte deci—odată pentru totdeauna—cu iluzia că şcoala primară e temeiul pentru ridicarea unui popor.

---

[1]) In urma exceselor petrecute în alegerile din 1928, când unii preoţi sau servit de arme în luptele electorale, trăgând focuri de revolver (la Periş), iar alţii, au fost bătuţi (la Cluj), Episcopul dela Oradea, P. S. S. Roman Ciorogariu, a impus preoţilor retragerea din partidele politice.—Vezi pastorala tipărită în „*Universul*", 9 Februarie 1829.

www.dacoromanica.ro

Să isprăvim odată cu naiva numărare a celor ce ştiu a scrie şi a ceti, o deprindere de o însemnătate cu totul relativă. (Putem să-i numărăm, dar să nu uităm că un sat poate să aibă ştiutori de scris şi de cetit până în cea din urmă colibă, şi totuşi să fie foarte necivilizat şi foarte incult. Din contra, poate fi întregul sat analfabet, şi totuşi locuitorii săi să trăiască pe un plan de reală civilizaţie şi mai ales de mare cultură sufletească [1]).

Rămâne deci să vedem: unde anume, între toate institutele universitare, stă aceà stea polară?

Privind starea de azi a învăţământului superior, putem afirmà că în cadrul universităţii nu o putem aflà. Poate ca mâine va fi. — Asupra reformei universitare nu voim să facem nici o profeţie. Opera aceasta e atât de grea, încât ea cere nu numai o foarte bogată cultură, dar, în acelaş timp, şi o foarte fină intuiţie a vieţii poporului român. Deocamdată, ne mărginim a constatà lămurit că pregătirea corpului didactic al ţării, zadarnic se aşteaptă dela universitate. Sarcina aceasta e cu mult prea mare faţă de mijloacele de azi ale învăţământului superior.

In adevăr, o profesură universitară, cum am spus, nu poate fi răspunzătoare decât de un singur lucru: de adevărul ştiinţific şi de metodele pentru aflarea lui. Mai departe: cum să alegi şi cum pregăteşti pe tinerii care îşi iau sarcina nu de a sporì adevărul, ci de a-l comunicà tineretului, şi de a educà generaţia tânără, munca aceasta e atât de gingaşă şi cere o pregătire atât de specială, încât e absurd să pretinzi unui matematic (fie el chiar un Poincaré), unui fizician, biolog, filolog, istoric, geograf, etc., să ia asupră-şi o sarcină, pentru care el însuşi n'a fost pregătit şi care poate fi cu totul străină de firea lui. Biografia oamenilor de ştiinţă e o dovadă pipăită că ar fi o mare eroare să le atribuim şi talent pedagogic. — Vocaţiunea ştiinţifică e însoţită uneori chiar de scăderi sufleteşti, pe care copiii e bine nici să nu le

[1]) A se vedea: *Coordonate etnografice: Civilisaţie şi Cultură*, comunicare făcută la Academia Română, Noembrie 1928 (sub presă).

www.dacoromanica.ro

bănuiască... (Vieața lui Bacon, așà cum ne-o arată cinstitul istoric Macaulay, este o rușine a întregii omeniri). In orice caz, Statul comite o mare imprudență, când presupune că un om de știință i-ar puteà pregătì și profesori pentru tineret. Un savant e în stare să arăte tinerilor, care intră în universitate, drumul spre știință. Pentru studenții înzestrați îndrumarea aceasta nu cere mare osteneală. Geniul nu așteaptă prea mult spre a se manifestà. E de ajuns o scânteie, și forța latentă până atunci, isbucnește pe neașteptate. Iar o scânteie poate sărì ușor: dintr'un fapt (mărul lui Newton), din cetirea unei cărți, din sugestiunea unei idei... Iar idei, slavă Domnului, se găsesc peste tot: la toate cursurile, în toate bibliotecile, în laboratorii, în muzee, atenee și chiar pe stradă.

Arta însă, de a educà tineretul, adecă de a *desvoltà personalitatea* fiecăruia până la cristalul șlefuit, care se cheamă *caracter*, asta, de când e lumea, nu s'a găsit pe toate cărările și nici nu se va găsì până în vecii vecilor. Pentru ce? Pentru că poate fi cinevà un bun profesor universitar, un meșter cercetător al adevărului, și totuși să fie și să rămâe foarte departe de idealul unui adevărat educator. Poți fi mare erudit, mare observator al naturii, mare experimentator, etc., și cu toate acestea, în latura etică și în cea estetică, să fii un barbar-sadea. De pildă, îmi pot foarte bine închipuì un geograf eminent în ce privește știința, și totuși să fie necivilizat sub aspectul obișnuit al vieții materiale, și cu totul incult în ce privește sufletul. — Cum să ceri unui astfel de om să formeze pe un viitor profesor al tineretului?

Cu neputință, deoarece căldura vocațiunii se poate deșteptà numai prin contactul îndelungat cu un suflet în adevăr ales. Menirea educativă și, în genere, concepția de vieață nu se impune prin raționamente, ci trebuie să vorbească întâi simpatia... Fără *inimă*, toată pedagogia este o arătură în Sahara, și o sămănătură în Sahara. Dar cum

www.dacoromanica.ro

şi când să vorbească inima, dacă de o parte stă massa quasi-anonimă a sutelor de tineri, care ascultă cursul, iar de altă parte se află profesorul care *vorbeşte* ceas după ceas, apoi pleacă pe căile sale, fără să poată urmări mai departe în ce fel a răsunat cuvântul său în sufletul tinerilor! — Din capul locului, situaţia studentului universitar e azi falsă. Cu un ochiu, el priveşte spre ştiinţă, iar cu celălalt, în ultimele luni ale ultimului an, începe să se preocupe şi de tehnica profesoratului...

Incepe adecă abiă la urmă a se *apropia* de latura pedagogică şi, după un număr de lecţii practice, capătă dreptul de a se prezentă la examenul de capacitate profesorală! Astfel, umblând după doi epuri, de cele mai multe ori, îi scapă pe amândoi, — nu ajunge nici om de ştiinţă, nici pedagog.

Deaceea, ca cel păţit, care trecusem prin mai multe feluri de şcoale, atât în ţară cât şi aiurea, având convingerea că universităţii i se cere mai mult decât poate da, când am văzut că România căzuse în fundul prăpastiei tratatului dela Buftea, nădejdea toată mi s'a îndreptat spre o *nouă generaţie*, pregătită însă de profesori, care să fi fost şi ei *pregătiţi* cu anume gând. Iată de unde a ieşit legea Seminarului Normal Superior [1]), conceput în 1918 ca un fel de „universitate pedagogică", din care să scoatem alţi profesori, meniţi a creşte o altă preoţime, o altă învăţătorime şi o altă pătură rurală [2]). Insă nu numai ruralii, dar şi copii orăşenilor, în orice şcoală ar intrà, au nevoie de profesori care să-i înveţe nu numai carte, ci să le dea şi un *ideal nou de vieaţă*, adecă o *educaţie cât mai deplină*. Prin urmare, toţi profesorii — toţi fără excepţie — trebuind să fie buni educatori, au nevoie, pe lângă ştiinţa pe care

---

[1]) **S. Mehedinţi,** *Şcoala poporului*, ed. III, 1929 (sub presă);

[2]) Această instituţie aveà deocamdată numai scopul de a pregătì pe profesori. Desvoltarea ulterioară trebuià să facă însă din ea o pepenieră şi pentru pregătirea higieniştilor, magistraţilor, etc.

www.dacoromanica.ro

o pot dobândi la universitate sau de tehnica pedagogică, şi de o *educaţie cât mai aleasă*, pe care promiscuitatea universitară de azi nu le-o poate da.

Trebuià aşà dar creată o nouă ramură de învăţământ, printr'o instituţie de un alt caracter decât cel universitar.

Acesta a fost punctul de plecare al reformei din 1918, care începeà măturarea scării de sus în jos.

Acea reformă, din zilele de mare suferinţă naţională, a fost însă anulată. Cei doritori de a face „invers" au revenit la făgaşul vechiu, începând iarăşi cu schimbările de jos în sus, iar rezultatele, după un deceniu, le vedem caracterizate, aşà cum s'a arătat mai sus [1]).

Ce e de făcut?

* * *

Altă cale deschisă nu-i decât una: să legăm firul de unde l'am rupt. Exprim această convingere nu cu vreun gând polemic, ci mai de grabă ca un sfat (aşi puteà zice chiar ca un testament pentru cei cari ar vrea să ia în seamă dorinţa unui om lipsit de ambiţii administrative, care nu ţine umbră nimănui). Părerea celui ce scrie aici e aşa dar următoarea:

Universitatea să rămână cu menirea ei tradiţională, care e în adevăr vrednică de cel mai înalt respect [2]). Cine

---

[1]) E drept că ideia din 1918 n'a fost cu totul părăsită. După cum *Legea Eforiilor şcolare* apărut sub titlul de legea „Comitetelor şcolare", deasemenea, în locul „*Seminarului Normal Superior*" s'a înfiinţat aşà numita „Secţie pedagogică" o creaţie hibridă, care a dat naştere la nesfârşite polemici în sânul corpului didactic. Curentul pentru desfiinţarea ei s'a pronunţat mai ales în anul 1928—29, când învrăjbirea s'a manifestat chiar şi în presa cotidiană.

Desfiinţarea ei nu va implica însă oprirea elementelor excepţionale crescute în Şcoalele normale inferioare, de a se apropià de limita superioară a învăţământului pedagogic. Incă din 1918, învăţătorilor li se deschisese calea spre Seminarul Normal Superior, iar tinerilor excepţional de înzestraţi pentru latura pur ştiinţifică, li se lăsase deschisă o portiţă, pentru continuarea unei cariere pur universitare. — Reluarea parţială şi desfigurată a ideii aceleia a dus însă la polemicele penibile de azi.

[2]) Vezi *Anexa* B.

www.dacoromanica.ro

ştie ce însemnează pentru progresul spiritului omenesc o vieaţă închinată cercetărilor, în felul lui Pasteur, Poincaré şi alţi savanţi, nu va sta o clipă la îndoială asupra marelui rol al ştiinţei pure, al filozofiei, al literaturei şi al artei cultivate fără nici o preocupare utilitară. Dar pentru latura practică a vieţii moderne, aşà cum se reflectează în Taylorism, Fordism şi alte formule de adaptare a adevărului teoretic la nevoile traiului, este numai decât nevoie de instituţii deosebite în vederea pregătirii profesionale. Cine îşi închipueşte de pildă că medicul modern poate fi numai un simplu tehnician, şi că nu are şi el nevoie de o pregătire sufletească în vederea marelui său rol social, acela se înşeală fundamental. Şi tot aşà e cu toate carierele profesionale. Aici însă, mărginindu-ne numai la menirea profesorului, afirmăm categoric că ea nu poate fi îngrijită cum se cade în universitatea actuală.

Pentru viitorul educator e deci nevoie de o instituţie specială, unde tinerii să poată trăi zi cu zi trei, patru ani sub ochii unei mari *personalităţi* didactice [1]).

Dar, pe lângă personalitatea normativă a conducătorului, însuşi *planul vieţii* într'un astfel de institut de educaţie trebuie să fie fundamental deosebit de al vieţii instabile şi quasi-anonime dela universitate. In seminar toţi tinerii trebuie să fie *aleşi* după anume criterii de muncă inlelectuală şi de reacţiune etică. „Fără *chemare*, nu e intrare". Iar după ce vocaţiunea este constatată, candidatul la profesorat trebuie să trăiască cu tovarăşii săi de menire educativă în chipul unei mari familii, măsurând mereu drumul cât mai rămâne până la modelele vii ale unor profesori aleşi şi ei înadins ca ajutoare ale rectorului.

[1]) Pentru a amintì numai pe cei morţi, ca rector al Seminarului Normal Superior din Bucureşti fusese numit în1918, nu un pedagog de meserie, ci un profesor cu însuşiri de nimeni contestate. Istoricul C. Giurescu a lăsat ca scrupulos om de ştiinţă, ca dascăl de universitate şi ca membru al Academiei, impresia unui bărbat nu numai de mare fineţă, dar şi de tact şi autoritate, ceeace nu se poate fără o reală adâncime sufletească.

www.dacoromanica.ro

In sfârşit şi *programul* studiilor aveà să fie fundamental deosebit de al cursurilor universitare. Ce puţin poate da unui tânăr, profesorul de geografie, istorie, filologie, matematică ...şi alţi profesori universitari, care urmăresc în cursul lor împlinirea propriilor lucrări (ocupându-se uneori ani de zile cu probleme foarte speciale)! Pe când candidatul la profesorat are nevoie să stăpânească deplin toate părţile esenţiale din ramura de studiu, pe care şi-a ales-o! Dacă e geograf, el va trebuì să privească toată vieaţa planetei, alegându-şi ca punct de observare Carpaţii şi împrejurimile lor. Dacă va fi istoric, nu se va cufundà în cine ştie ce epocă îngustă, ci va privì toată istoria tuturor ramurilor omenirii, dar din mijlocul Poporului Român. Tot aşà filologul, botanistul, zoologul, mineralogul, chimistul, etc. vor urmărì în Seminarul Normal Superior anume programe potrivite cu interesul profesorilor români.

Aşà dar, alte scopuri, alte cursuri şi alte metode decât cele universitare.

Nu mai înşirăm celelalte amănunte, dar un lucru ni se pare clar: pregătirea profesorilor nu mai poate fi cea din trecut, dacă voim să scăpăm de rezultatele la care a ajuns şcoala română până azi.

Prin urmare: *despărţire totală*. Universitatea, urmărind marele ei scop, să îngrijească de progresele ştiinţei, cum poate şi cât poate, lepădând repede unele forme rutinare şi reorganizându-se după un plan nou, asupra căruia sânt multe de zis. Pentru pregătirea profesorilor însă, este absolut indispensabilă o instituţie deosebită, bucurându-se de o înaltă grijă din partea Ştatului, — mai înaltă chiar decât grija pentru universitate.

Pentru ce ?

Pentrucă viitorul ştiinţei nu cade în sarcina specială a nici unui Stat şi, în orice caz, nu Statul român, cu atâtea şi atâtea greutăţi, poate fi făcut răspunzător de progresele ştiinţei în genere. E minunată ştiinţă Astronomia, dar ar fi o mare presumţie să nu recunoaştem că datoria cea mai

www.dacoromanica.ro

mare față de progresele studiilor astronomice o au țările cu mari observatorii și cu condiții pentru studiul cerului superioare celor din România. Tot așà putem spune despre geografie și orice altă știință concretă sau abstractă. Statul român, strâmtorat de greutăți cu totul speciale, nu poate aveà semeția de a se considerà pe sine răspunzător de mersul științei moderne. Dar *de creșterea tineretului român este răspunzător* și anume: *e singurul răspunzător.* Fiindcă toate se pot amânà în vieața unui neam. Putem amânà știința, arta, filozofia...; putem, în vremurile de cumpănă, să scădem până și hrana zilnică. Un singur lucru nu se poate amânà: grija de viitorul poporului, iar acest viitor e cuprins într'un singur cuvânt: *tineretul.* El este capitalul din ale cărui procente viitoare trăește orice neam. Grija de creșterea lui nu poate fi amânată, cum nu amâni grija de a respirà, — dacă nu vrei să pieri.

Așà dar, încă odată: *despărțire totală de universitate.* Să rămână sub coperișul universității pedagogia ca disciplină științifică de o capitală însemnătate. Dar pregătirea viitorilor educatori, o sarcină de o superlativă greutate, trebuie să fie încredințată unei instituții speciale. Numească-se Seminar Normal Superior [1]) sau altfel, titlul este indiferent. Instituția însă, odată reînviată, de ea se va legà nu numai pregătirea profesională a viitorilor profesori, ci, de „Sfatul pedagogic" se va legà chiar geneza și aplicarea tuturor reformelor școlare, pregătite atunci în chip competent, iar nu de oameni de ocazie prin improvizări și dibuiri, ca până acuma.

* * *

Cu această concluzie, considerăm demonstrarea noastră încheiată. Ori cum va ieși viitoarea reformă a învățământ-

[1]) Cei care nu cunosc trecutul învățământului amintesc câteodată de „École Normale Supérieure" din Paris. Instituția aceea e însă o miniatură a Sorbonei, străină de orice preocupare pedagogică. Iar vechea noastră „Școală Normală Superioară „eră un simplu internat și încă unul dintre cele mai improprii față de nevoile tineretului universitar. Eră o imitație cu totul slabă a celei din Paris, lipsită, ca și aceia, de preocuparea specială a pregătirii pentru profesorat. Abià Odobescu începuse oare care mici schimbări.

www.dacoromanica.ro

tului superior, un punct ni se pare definitiv câştigat: echivocul de până azi în facultăţile de ştiinţe şi de litere trebuie să înceteze. Ştiinţa şi profesiunea [1]) trebuie să capete, cum cere diviziunea muncii, îndrumări deosebite şi mijloace iarăşi deosebite. Concluzia ni se pare deplin întemeiată şi deci valabilă pentru toţi cei care simt spaimă de greşelile din trecut şi se gândesc cu grijă la soarta care ne aşteaptă în viitor.

Totuşi, mai este încă un argument în favoarea concluziei la care am ajuns.

Pentru România, pregătirea corpului didactic are şi o greutate cu totul specială. E vorba de problema minoritară.— Ca profesor de geografie şi etnografie, să-mi fie permisă o mărturisire: Ţara noastră ar fi mai săracă nu numai din punct de vedere material, dar şi din punct de vedere sufletesc, dacă ar dispăreà cele câteva insule de străini, aşezate mai ales în Ardeal. Compararea unui neam cu altul e totdeauna un isvor de emulaţie şi prin urmare un spor de vieaţă în împrejurări normale. Egoist vorbind, eu, Român, trebuie să fiu bucuros să văd alături de casa mea, grădina Sasului care, cu mai multă răbdare decât mine, a ajuns să

---

[1]) In ce priveşte îndrumarea profesională, sântem acuma pe calea cea mai bună să comitem o nouă eroare.

Până în anii din urmă, orice absolvent de liceu erà liber să intre la universitate, în orice facultate, cu aceeaşi înlesnire cu care intrà într'o piaţă publică. Rezultatele acestei aglomerări fără nici o cernere s'au dovedit însă atât de vătămătoare, încât s'a reînfiinţat vechiul examen de bacalaureat. Examenul acesta masiv şi absurd prin tehnica lui antipedagogică a pus şi mai bine în relief anarhia şi slăbiciunea şcoalei noastre secundare Şi atunci a început a mijì idea *anului preparator,* adecă a unei selecţiuni mai ştiinţifice în vederea specializării universitare. Dar formula, la care s'a oprit universitatea, este, după părerea noastră, fundamental greşită.

A cere să aşezi anul preparator la universitate, ca un fel de „îndrumare profesională", este o eroare tot atât de mare, ca şi pretenţia universităţii actuale de a pregătì pe viitorii profesori. De aceea, spre deosebire de concluzia—după câte ştim unanimă a colegilor noştri universitari—sântem de părere ca acel an preparator să fie lăsat pe seama profesorilor de liceu. Vezi *Anexa* C.

www.dacoromanica.ro

aibă pomi cu rod mai frumos decât al meu. Imi pare bine. Mâine voiu face şi eu la fel. Iar dacă nu fac eu, vor face de sigur copiii mei. — Totdeauna o pildă bună e un capital, ale cărui procente nu pot să întârzie.

Dar, tot egoist vorbind, şi Sasul trebuie să fie bucuros de vecinătatea cu poporul românesc, fiindcă nici acest popor nu e lipsit de unele calităţi. Vestitul geograf Richthofen şi etnograful Friederich Ratzel, amândoi buni cunoscători ai Ardealului şi filoromâni, vorbiau cu o deosebită simpatie de apropierea dintre elementul săsesc şi cel românesc. Vedeau ací o asociaţie de caracter etnic cam la fel cu cea din Elveţia între elementul latin şi cel german, dar pe o altă scară de pregătire şi cu alte nuanţe. — In orice caz, apropierea aceasta ar însemnà un pas spre o umanitate mai fină, mai bogată şi deci superioară. — In ce stă această superioritate ? Intr'un grad mai înalt de *omenie*. De adevărată „omenie", de *humanitas* nu te-ai apropiat destul, decât atunci când simţi că poţi iubì şi pe altul, de alt neam, ca pe tine însuţi (vechea formulă a propoveduitorului din Nazaret). Dar pentru a iubì pe altul, trebuie mai întâi să-l cunoşti, dacă se poate, ca pe tine însuţi, — şi în bine, şi în rău. — Vieaţa nu e geometrie; iubirea nu merge fără indulgenţă, iar indulgenţa, nu însemnează nepăsare, ci e un sentiment foarte fin, care presupune o adâncă cunoaştere a sufletului omenesc nu numai în părţile luminoase, dar şi în cele umbrite. Tot vorba Nazarineanului: cine e fără scăderi, să ridice piatra şi s'o arunce asupra celui vinovat...

Ei bine, tocmai apropierea aceasta de „omenie", în sensul înalt al cuvântului, ar puteà fi mai uşor realizată între tinerii Seminarului Normal Superior. Fiindcă profesorul român se va puteà aflà în faţa unor elevi minoritari, ca pedagog cinstit, e dator să-i cunoască pe cât e posibil mai deaproape, studiind din vreme chiar trunchiul din care au ieşit acele vlăstare încredinţate grijei sale. Deasemenea

www.dacoromanica.ro

şi profesorul minoritar se cuvine să cunoască, pe cât se va puteà mai exact, poporul în mijlocul căruia trăeşte. Iar cunoaşterea aceasta reciprocă nicăeri nu s'ar puteà face mai bine, decât în anii senini ai tinereţii, prin traiul laolaltă în aceà instituţie de cultură superioară. — In „Şcoala Păcii", o cercetare patronată de „Fundaţia Carnegie", am dat o desvoltare mai largă aceestei idei [1]) nu ca o formulă de ocazie, ci ca un adevăr teoretic şi practic care se impune oricărui pedagog ce nu ia în deşert principiile pedagogice.

Avem deci deplină convingere că pregătirea la un loc a viitorilor profesori, oricare ar fi neamul lor, ar netezì multe asperităţi din vieaţa Europei noastre atât de arhaice faţă de Lumea nouă. Este sigur că nici un cap gânditor, nici un prieten al tineretului şi nici un om de „omenie" nu va ridicà glasul în contra acestei păreri. Altfel ar trebuì să admitem absurditatea că, schimbând cauzele, efectele ar continuà să fie aceleaşi; modificând adecă pregătirea profesorilor români şi minoritari (crescuţi până azi în izolare, şi uneori în adversitate), să admitem totuşi că nu se va schimbà spre bine şi pregătirea copiilor din tot cuprinsul ţării!

* * *

Concluzia:

La întrebarea Ministerului Şcoalelor, Universitatea socotim că va ajutà viitoarea reformă a învăţământului, propunând din capul locului despărţirea pregătirii pur ştiinţifice de pregătirea profesională, potrivit cu principiul modern al diviziunei muncii. — Răspunzând astfel, noi vom fi de acord şi cu încheierea ultimului Congres al profesorilor de pedagogie [2]) care a cerut ca viitorii profesori să fie pregătiţi în alte condiţii, decât ale promiscuităţii universitare de azi.

Incheind, să ne fie îngăduită o comparaţie. După concepţia

---

[1]) **S. Mehedinţi,** *Şcoala păcii*, 1928, p. 84. Traducerea franceză poartă titlul: *L'Ecole de la paix.*

[2]) Vezi *Anexa A.*

www.dacoromanica.ro

lui Wundt, în câmpul conştiinţei deosebim două lucruri: orizontul şi tot cuprinsul lui, cu alte cuvinte *câmpul de privire* (Blickfeld) sau, cum ziceà Maiorescu, „cercul luminos", apoi un *punct central* (Blickpunkt). Operaţiunea de a împinge un lucru în centrul conştiinţei o numeşte el apercepţie şi o localizează într'un centru nervos, aşezat în regiunea frontală. — O muncă la fel, adecă aceea de a duce pe profesor în centrul reformei şcolare, s'a făcut acuma zece ani, prin „Seminarul Normal Superior". Dar întreaga reformă a fost anulată... Tabla a fost ştearsă.

Considerând rosturile vieţii noastre publice, calitatea oamenilor şi concepţia partidelor, nu avem nimic de obiectat. Ar fi fost de mirare să se fi întâmplat altfel. Dar fiindcă *le moi est haïssable,* e bine să ne înălţăm în regiuni mai impersonale. Universitatea e fruntea ţării. După imagina lui Wundt, ea ar fi centrul aperceptiv al organismului unui întreg popor. Lăsăm deci pe seama universităţii, această grea problemă, să ţină în centrul conştiinţei publice reforma pregătirii profesorilor, până ce se vor convinge chiar cei mai nătângi că, alături de munca universităţii pentru ştiinţă, e nevoie de o altă muncă, destinată anume pregătirii profesorilor, dacă voim să ajungem în adevăr la o nouă pregătire a tineretului.— Dând ştiinţei ce i se cuvine, să dăm şi Cesarului — adecă Naţiunii şi Statului — instituţia care se va ocupà de îndrumarea şi selecţionarea tuturor celor ce-şi iau asupra lor soarta tineretului, adecă răspunderea zilei de mâine.

Ceeace s'a clădit la Iaşi, în 1918, apoi s'a dărâmat la Bucureşti, să nădăjduim că va fi iarăşi adus în fiinţă, cu sprijinul tuturor pedagogilor şi prin autoritatea Universităţii din Cluj. Având o menire istorică, dictată de împrejurări geografice şi etnografice vădite pentru orice om de cultură, universitatea aceasta va puteà fi un arbitru nepărtinitor şi un isvor de soluţii mai obiective.

www.dacoromanica.ro

Un deceniu întreg a trecut. Unele state, cum e Italia, Cehoslovacia şi Polonia sânt pe cale de adâncă renovare. Se cuvine ca şi statul legat de Carpaţi să-şi revizuiască socotelile, cât mai e timp, spre a face faţă tuturor greutăţilor care îl aşteaptă.

---

www.dacoromanica.ro

A N E X E

ANEXA A

UN CONGRES PROFESORAL

In zilele sărbătorilor, s'a ţinut în Bucureşti un congres a cărui însemnătate merită să fie relevată în chip cu totul deosebit.

Anul trecut, exact pe vremea asta, oficialitatea a recunoscut în public că am ajuns la „Turtucaia învăţământului" şi prin urmare trebuie să ne retragem pe alte poziţii, ca să ne pregătim pentru o nouă ofensivă.

Mărturisirea aceasta e vrednică de toată lauda. Cum să începi a repară greşeala, dacă nu-ţi dai seamă că ai greşit? E un mare progres că ne-am desmeticit. Azi e clar pentru ori şi ce om de bună credinţă că, dela răsboiu şi până acum, şcoala a provocat o *vastă declasare a tineretului*, — aşà cum nu s'a întâmplat niciodată în vieaţa poporului nostru.

Ar rămâneà să analizăm mai de aproape, cui se datoreşte situaţia aceasta atât de penibilă. Mulţi vor fi ispitiţi să dea vină pe profesori. Dar congresul ţinut în sărbătorile Crăciunului e o dovadă pipăită că nu pedagogii sunt cei dintâi de vină pentru impasul în care am ajuns.

E sigur, absolut sigur (am spus-o şi în alte împrejurări), avem în România profesori, care pot face lecţii tot atât de bune, ca şi cei mai buni dascăli din orice altă ţară. Am ascultat lecţii, la care nimeni n'a îndrăsnit să ia cuvântul, ca să le aducă cea mai mică critică. (Şi meritul e cu atât mai mare, cu cât profesorul respectiv erà un autodidact, care nu ascultase prelegeri universitare asupra specialităţii lui. Se formase singur, prin propria sa experienţă). Aşà dar talent şi vocaţie găsim şi în corpul nostru didactic. Iar congresul profesorilor dè pedagogie a dovedit ori şi cui că sântem în curent cu tot ce este esenţial în mişcarea pedagogică din alte ţări.

www.dacoromanica.ro

Totuş, rezultatele unor referate cetite în congres au fost în adevăr penibile. Subliniez numai două puncte: *educaţia morală* şi *îndrumarea profesională*.

Cu privire la educaţia morală, s'a recunoscut fără înconjur că ea este aproape neexistentă. Un reprezentant al oficialităţii — cum e felul oficialilor — a cercat să obţină o concluzie cevă mai atenuată. Dar imediat după referent, au luat cuvântul şi alţi pedagogi, repetând şi ei exact aceeaş concluzie. Să nu credeţi însă că erà acolo o atmosferă de furtună. Nu. Cu o impresionantă linişte, ca o mărturisire dela suflet la suflet, oameni de o mare experienţă (cu tâmplele albe) au împărtăşit colegilor lor rezultatul unor anchete conduse cu multă discreţiune... Iar părerea unanimă a fost aceasta: în starea ei de azi, şcoala noastră nu dă tineretului *educaţia* care ar trebuì s'o încunune.

Dacă, alături de aceasta mai ţinem seama şi de declasarea în massă, lucrul devine extrem de grav, fiindcă *lipsa educaţiei hotărăşte nu numai soarta individului, ci însăşi soarta naţiunii*. E destul să urmăreşti mişcarea populaţiei, să observi golurile regionale, produse de bolile venerice, ori de boli pur sufleteşti, cum e lâncezirea socială sau sterilitatea (un fel de sinucidere) a familiilor lipsite de copii, ca să vezi imediat că profesorii adunaţi în congres, relevând lipsa educaţiei morale, au pus degetul pe rana cea mai dureroasă a corpului nostru etnic. O şcoală care nu poate provenì astfel de boli sociale, ce rol mai poate aveà pentru vieaţă?

Iată marea problemă pentru demograful şi etnograful care urmăreşte pe hartă golurile de populaţie, asemănătoare cu cavernele dintr'un plămân ofticos. Sate moarte, ca cele din Banat, şi congestia universitară, care duce la declasare, nu-s semne de ofensivă, ci de capitulare.

* * *

Şi nici în ce priveşte îndrumarea profesională, isprăvile şcolei nu-s mai de laudă. Faţă de ţările care şi-au dat seama că „vieaţa modernă nu iartă... şi nu aşteaptă pe cei zăbavnici", şcoala noastră e încă aproape total pasivă, deşì „România e singura ţară de pe faţa pământutui, ale cărei oraşe sânt în majoritate străine".

Prin urmare, aici cădeà accentul situaţiei în Statul nostru, aşà cum ieşise din războiu. Şi nu erà nevoie să fie cinevà prea mare filozof, spre a vedeà că nu putem deslegà această gravă problemă, cu nişte şcoli de ocazie, care declasează tineretul, în loc de a-l orientà sistematic în raport cu nevoile ţării.

www.dacoromanica.ro

In acest deceniu — cel mai scump din toată desvoltarea poporului nostru — am pierdut deci situaţii de strategie socială, economică şi politică, pe carè în veci nu le vom mai aveà atât de favorabile. Iată de ce, mărturisirea profesorilor de pedagogie: că şcoala română nu face aproape nimic pentru îndrumarea profesională a tineretului, sună la urechea noastră ca o cumplită mustrare.

Prin marile probleme, pe care le-au discutat profesorii adunaţi în congres, ei au depăşit interesul pur şcolar şi au atins chestii, de însemnătate fundamentală pentru Stat. Prin natura studiilor lor profesorii de pedagogie sânt un fel de ofiţeri de stat-major ai învăţământului. Sub ochii lor se centralizează mai clar rezultatele — bune sau rele — ale întregei vieţi şcolare. Dela ei pot să pornească directive judicioase nu numai pentru tineret, dar chiar pentru deslegarea unor probleme sociale şi de Stat. (Pentru cine leagă pedagogia de etnografie şi etnologie, lucrul e dela sine înţeles).

De aceea, unele concluzii, la care s'au oprit membrii congresului ar trebuì să fie deaproape luate în considerare nu numai de profesori, ci şi de cei cari au răspunderea orientării întregului nostru popor, faţă de strâmtorarea în care a ajuns după zece ani dela Unire.

Ianuar 1929.

— ——

www.dacoromanica.ro

ANEXA B

UNIVERSITATEA DIN CLUJ

După cum e o datorie de higienă socială, să arăţi fără înconjur păcatul — fiindcă altfel îl plăteşti cu atâta mai scump, cu cât îl ascunzi mai multă vreme — deasemenea e o datorie elementară să scoţi la iveală şi binele, oriunde l-ai află.

Acum două luni, eminentul publicist englez Scotus Viator a formulat o diagnoză foarte severă cu privire la vieaţa noastră publică în cei din urmă zece ani. Pentru a fi cât mai aproape de adevăr, oaspetele nostru ar fi trebuit să ţină seama însă şi de latura pur culturală. Şi, fiindcă aprecierile sale aveau ca punct de plecare în deosebi Ardealul, erà bine să-şi fi oprit privirile măcar un moment şi asupra universităţii din Cluj, — mai ales că *Anuarul* apărut în 1928 permite oricui o examinare obiectivă asupra mişcării culturale din aceà înaltă instituţie.

Iată câtevà fapte caracteristice şi uşor de constatat: Mai întâi, universitatea din Cluj, spre deosebire de multe altele (chiar din ţări cu organizare mai veche) este *locuită*.

Se ştie că, de obiceiu, universitatea e o clădire cu înfăţişare nu tocmai ademenitoare. La anume ceasuri din zi, pe coridoare şi pe trepte, se mişcă un furnicar de studenţi, apoi sălile şi zidurile rămân mute, sub privegherea paznicilor... Dimpotrivă, la Cluj, chiar şi în zilele de sărbătoare, universitatea pare locuită. Am intrat prin sălile mai multor institute, şi peste tot am întâlnit profesori şi studenţi, întocmai ca şi în zilele de lucru. Clădirea universităţii este casă de toate zilele pentru tineri, ca şi pentru bătrâni, — în deosebi pentru asistenţi, care stau nelipsit la îndemâna studenţilor.

In al doilea rând, universitatea şi multele ei institute, sânt organisme care privesc nu numai examenele (atât de împovărătoare în facultăţile cu prea mulţi studenţi), ci mai ales *munca de pregătire şi de producţie ştiinţifică*. E destul să amintim marile publicaţii privitoare la filologie, istorie, ştiinţe naturale, medicină, geogra-

www.dacoromanica.ro

fie, etc., pentru a se vedeà că Clujul ocupă un loc de cinste nu numai în țară, dar și față de străinătate.

Biospeologica de ex., în care se publică „studiile definitive asupra materialului speologic, adunat de institutul din Cluj", deși e o revistă internațională, stă sub direcția profesorului Racoviță. Așà dar o publicație ca aceasta este un document care vorbește dela sine.

E drept că și împrejurările sânt deosebit de favorabile aici muncii culturale. Fericita împrejurare că Clujul are numai vreo 2500 de studenți și e un oraș liniștit, permite acolo desvoltarea unei vieți universitare de un nivel în adevăr superior. Cine își aduce aminte de universitățile de acum 20—30 de ani, când nu numai la noi, dar și aiurea, cursul de pe catedră erà lucrul de căpetenie (un monolog care durà un an de zile) întrerupt când și când de câte un mic colloquium (destinat mai mult comunicărilor făcute de cei maturi, decât deprinderii tinerilor cu lucrul), va fi nu se poate mai plăcut impresionat, să vadă institutele Universității din Cluj, organizate în vederea unei munci, de care generația trecută abià dacă se puteà apropià pe departe. Să compare cine vrea, cursul de limba română dela o anume universitate din Germania, unde erà odinioară vadul filologilor români. cu institutul din Cluj, unde e acum și muzeul limbii române. Pe când eri, alaltăeri, profesorul erà alfa și omega, azi găsim la Cluj o instituție cu o vieață proprie atât de abundentă, încât ar puteà să lipsească unul, doi sau mai mulți membri ai institutului, iar organismul să dureze și să se desvolte mai departe. El concentrează atâtea puteri, încât la anume zile din săptămână, nu numai filologii, dar și profesori de alte specialități înrudite găsesc o reală mulțumire să simtă contactul cu colegii lor dela institutul destinat limbii române.

Ne oprim la aceste două exemple: unul din latura științelor exacte, altul din latura literară. Dar am puteà cità mai multe. Grădina botanică, o creație a acestor din urmă zece ani, e o adevărată podoabă. Institutul de igienă socială, unde e urmărită de aproape marea problemă a populației; institutul de fiziologie, cel de psihologie (o creație nouă, întrucât n'a moștenit nimic dela vechea universitate ungurească) și multe altele sânt dovezi pipăite că în timp de zece ani mișcarea culturală în Ardeal a făcut progrese, care ne permit să ne înfățișăm cu demnitate înaintea oricărui străin amic sau neamic.

Cât despre „extensiunea universitară", condusă de d-l V. Barbat cunoscător adânc al organizărilor culturale din America, ea e o dovadă

www.dacoromanica.ro

iarăşi pipăită, că profesorii din Cluj nu s'au mărginit numai la munca legată de catedră şi de oraşul lor universitar, ci au împărtăşit din rezultatele activităţii locale şi celelalte oraşe ale Ardealului.

Astfel, ţinând seamă de toate aceste împrejurări, vom înţelege pentru ce şi tineretul se simte atât de legat de institutele care îl adăpostesc, adunându-se la Cluj din cele mai depărtate colţuri ale ţării. Din 2297 de studenţi, în anul 1926, 310 erau numai din Muntenia şi Moldova (cu Bucovina şi Basarabia la un loc). Iar în 1927, din 2554 de studenţi, 330 sunt iarăşi din afară de Ardeal. Prin urmare, tineretul de azi trăeşte o vieaţă în adevăr de unificare naţională. Unde a căzut capul lui Baba Novac, acum 300 de ani, şi erà să cadă capul lui Alecu Rusu, cel cu „Cântarea României", azi trăesc alături şi lucrează cot la cot tineri ardeleni, cu alţii veniţi de lângă Tisa, iar unii tocmai dela malul Nistrului.

Ba chiar oameni maturi, moldoveanul Sion, cu bibliotecă cu tot, au căutat adăpost lângă universitatea clujană.

Criticii cu vedere scurtă vor fi zicând ce vor fi zicând despre „regăţeni". Cei care îşi aduc însă aminte de trecut şi se mai gândesc şi la viitor, nu pot să nu simtă o adâncă mulţumire, văzând unele împrejurări în care creşte noua generaţie.

Aşà dar, cei cari au organizat şi au condus vieaţa universitară din Cluj, pot să fie mulţumiţi de opera lor. Faţă de sgomotul Capitalei şi de fluxul care copleşeşte Universitatea din Bucureşti (numai la facultatea de litere sânt înscrişi 7200 de studenţi), metropola Ardealului poate oferì tineretului minunate condiţiuni de desvoltare.

Dacă n'am făcut în alte direcţii ceeace trebuià, şi dacă chiar munca şfiinţifică sufere încă de multe şi mari neajunsuri, nu e mai puţin adevărat că unele progrese sunt pipăite. Nu vrem să ne lăudăm în faţa nimănui, ci subliniem numai fapte reale şi uşor de constatat.

Privind deci universitatea din Cluj, elementele alogene, silite de evidenţa faptelor, trebuie să mărturisească în faţa cugetului lor, că *poporul român preţueşte cultura* şi e gata s'o împărtăşească fără precupeţire şi altora.

Nu e numai umbră, ci mai e şi cevà lumină în tabloul vieţii româneşti.

www.dacoromanica.ro

ANUL PREPARATOR

Legiuitorul din 1918, punând ca temeiu al concepţiei sale „şcoala muncii", în chip firesc trebuià să se gândească şi la îndrumarea profesională a tineretului şi la mijloacele de a o realizà.

In direcţia aceasta, după ce s'a luat prima măsură a „şcoalelor pregătitoare", menite a scăpà tineretul rural de declasare, până la organizarea învăţământului profesional, autorul legii dăduse indicaţii pentru selecţionarea copiilor, după aptitudinile lor. Lucrarea aceasta foarte delicată cereà însă o muncă deosebit de grea şi trebuià creat un organ nou. Acesta erà *inspectorul educativ*.

Privegherea şi îndrumarea învăţământului cădeà prin urmare în sarcina mai multor categorii de inspectori. Vechii inspectori rămâneau cu caracterul lor mai mult procesiv: anchete, procese, etc., etc. Aşà dar un fel de *inspectori administrativi*, — cei mai puţin simpatici corpului didactic, în felul cum se recrutau şi se recrutează până acuma, potrivit influenţelor de partid.

Se crease însă o nouă categorie, a *inspectorilor tehnici*, al căror rol erà pur pedagogic — înviorarea profesorilor prin următoarele mijloace:

Intăi, prin constatarea competentă a rezultatelor, la care a putut ajunge fiecare profesor în munca sa cu elevii. — Deaceea, astfel de inspectori trebuiau să fie aleşi numai dintre profesorii cei mai stăpâni pe specialitatea lor. Pe lângă darul deosebit de a face lecţii, se presupuneà că ei cunosc ramura lor de studii intr'un chip cu mult mai complet decât e măsura obişnuită a unui profesor secundar. Lecţiile de botanică de ex. nu le-ar fi inspectat decât un profesor de botanică, nu cel de mineralogie. Lecţiile de chimie, le-ar fi inspectat numai un chimist efectiv, nu un profesor de zoologie sau de o specialitate şi mai străină, cum e matematica, etc.

Al doilea mijloc de înviorare erà sfatul colegial dat profesorilor, ajutându-i în chipul cel mai discret pe toţi cei cari ar fi avut nevoie de ajutor în predarea specialităţii lor. A duce colegului de specialitate câtevà date bibliografice; a-i arătà un chip mai simplu

www.dacoromanica.ro

şi mai expeditiv de a face o experienţă nouă în faţa copiilor; a-l recomandă o hartă mai intuitivă; a-l pune în curent cu modalităţile unei anume excursii, unde s'ar puteà scoate mai bine în evidenţă câtevà fapte geografice, biologice, etc., iar la nevoie, în cazuri de absenţă a profesorului, a fi gata să facă chiar câtevà lecţii cu elevii şcoalei inspectate, toate acestea trebuiau să facă din inspectorii tehnici nişte oaspeţi bine veniţi în orice şcoală. Şi copiii, şi profesorii i-ar fi aşteptat totdeauna cu bucurie, cum aştepţi pe cel ce vine cu mână plină de daruri. Pe cât de rece — iar uneori deadreptul deprimantă — e apariţia inspectorului procesiv, pe atâta de simpatică şi înviorătoare ar fi fost ivirea inspectorul tehnic.

In sfârşit, se crease şi un nou inspector — cel *educativ*. Acesta însă nu puteà fi un om trimis de aiurea, ci trebuià să fie chiar din corpul didactic al şcoalei respective. Inspectorul-educativ nu puteà fi, după concepţia legiuitorului din 1918, decât *directorul*, adecă personalitatea cea mai răsărită a întregei şcoli. — Scăpat de însărcinarea de a face toate lecţiile catedrei sale (afară de un număr foarte redus), el trebuià să aibă *împreuna cu dirigintele fiecărei clase*, sarcina de a privegheà în parte pe fiecare copil, urmărindu-l după cerinţele pedagogiei moderne în toată desvoltarea sa din cel dintâi an al şcoalei, până la absolvirea cursului. (Dirigintele care însoţià o serie de copii din prima clasă până în cea din urmă, erà în chip firesc, împreună cu medicul şcoalei, mâna dreaptă a directorului). Iar pentru a realizà aceasta grea muncă, pe lângă alte mijloace, directorul, spre a fi un adevărat *inspector-educativ*, trebuià să fie mereu martor al lecţiilor făcute de profesorii şcoalei. Când într'o clasă, când în alta, el trebuià să capete impresii cât mai directe despre fiecare copil. Şi ultimul rezultat al acestui fel de a studià copiii erà *certificatul de îndrumare profesională*. La sfârşitul tuturor anilor de liceu, directorul şi dirigintele, ajutaţi şi de conferinţa profesorilor, puteà să claseze în chip ştiinţific roadele muncii lor şi *aptitudinile* elevilor. Pe calea această deveneà posibilă *caracterizarea* fiecărui tânăr în parte [1]).

Evident, faţă de o astfel de procedură, *bacalaureatul organizat sub forma unor comisii de profesori străini de elevi şi de elevi amestecaţi unul dela răsărit şi altul dela apus, a fost una dintre cele mai absurde manifestări ale învăţământului românesc*. Reformarea lui este deci o nevoie imediată....

---

[1]) *Şcoala Poporului*....

www.dacoromanica.ro

Până atunci, încercarea de a lăsa cernerea profesională a tinerilor pe seama corpului didactic universitar e o măsură tot atât de contrară pedagogiei. Dacă nu l-a putut *alege* o grupă întreagă de profesori secundari, care de bine, de rău au urmărit pe copil timp de 7—8 ani, cum va puteà ghicì un singur profesor universitar, într'un singur *an preparator*, însuşirile reale ale fiecărui tânăr?

Aşà dar, în loc de a mutà anul pregătitor la universitate, el trebuie în chip normal să rămână în sfera învăţământului secundar. Nu intrăm în amănuntele de organizare, ci relevăm numai câteva fapte:

1. Nu toate liceele s'ar încumetà să prezinte pe *toţi elevii* lor pentru munca anului preparator final. Cei slabi ar fi dela sine eliminaţi.

2. Nu toate liceele s'ar incumetà să-i prepare pe absolvenţii lor pentru *toate specialităţile* învăţământului superior. — S'ar face numai decât un fel de firească clasificare. Cutare liceu are un laborator minunat şi un profesor foarte meşter pentru experienţe de fizică şi de chimie. Acolo să facem anul preparator... Cutare profesor de matematici are un talent deosebit de a biruì cu tinerii toate greutăţile pregătirii matematicii... Cutare e un minunat naturalist şi are nişte colecţii model... etc., etc. — Reputaţia profesorului ar hotărî afluenţa elevilor pentru anul *preparator*, care ar decide efectiv cariera fiecăruia.

In orice caz, certificatul de maturitate ar *obligà*. Orice liceu (fie cât de slab) se poate ascunde azi sub anonimatul acelui bacalaureat de promiscuitate, în faţa unor comisiuni necunoscute şcolarilor şi necunoscătoare cu privire la şcolari. Pe când, un certificat de îndrumare profesională, dat de un liceu, sub semnătura unui director şi a unui profesor care îşi ia răspunderea că *„tânărul e în adevăr pregătit* să se apropie de cutare sau cutare facultate", aceasta e o faptă cu consecinţe imediate. Liceul se poate descalificà în chipulcel mai categoric. Căci, după ce profesorii fiecărui liceu, în rolul lor normal de educatori şi învăţători ai tineretului, au cernut în anul preparator pe elevii lor, *cântărindu-i*, *clasificându-i* şi *îndrumându-i* după aptitudinele lor reale, rezultatele acestea capătă vrând-nevrând o ultimă *verificare*. Universitatea totalizează rezultatele. Cei cari vor să devie matematici, într'o singură zi pot fie xaminaţi de profesorul universitar, dacă au sau nu pregătirea necesară, spre a puteà urma cursuri de matemateci superioare. Botanistul, filologul şi orice alt profesor, cerne încăodată pentru cursul specialităţii sale, pe cei cari au fost cernuţi timp de 8 ani de o grupă întreagă de educatori şi în-

www.dacoromanica.ro

structori. — Adevăratul bacalaureat de studii ar fi aşa dar cel dela universitate, ca ultimă confirmare a rezultatelor anului preparator de la liceu.

Socotim deci introducerea anului preparator la universitate, ca o măsură antipedagogică, nepractică şi demoralizatoare.

Intâi, ea *decapitează învăţământul secundar şi-l descalifică.* — Ar însemnà că întregul corp didactic al liceelor este incapabil să dea îndrumare profesională tineretului...

Al doilea, *universitatea ar luà o sarcină pe care n'ar fi în stare s'o ducă.* — Cu numărul excesiv de mare al studenţilor, să ceri unui profesor a da pregătire de specializare celor veniţi din liceu, fără o clasare prealabilă, este o imposibilitate de fapt.

Al treilea, *s'ar împiedecà selecţiunea liceelor.* — Din cauza lipsei unei concepţii clare despre învăţământ, dela răsboiu până azi, numărul şcoalelor a crescut în chip cu totul neorganic. S'au creat atâtea şcoale camuflate, încât revizuirea lor este absolut necesară. Sânt două căi: sau un om de mare autoritate morală, neatins de calcule de partid, să schimbe imediat destinaţia tuturor şcoalelor de prisos; sau, dacă slăbiciunile (ca să nu zicem păcatele pozitive) ale vieţei noastre publice nu permit o astfel de operă de grabnică asanare şcolară, anul preparator, lăsat pe seama liceelor, şi *bacalaureatul de specializare*, mutat la universitate, s'ar însărcinà singur să ducă la desfiinţare toate liceele slabe. — Proba liceului şi proba universităţii s'ar susţine mutual, dacă nu cumvà Statul va acordà elementelor slabe, ieşite din liceele slabe, alte înlesniri, care să continue declasarea în massă a tineretului, aşà cum s'a făcut de zece ani încoace [1]).

---

[1]) *Absolventul liceului* ar remâneà deci cu dreptul de a face un serviciu militar redus.

Singur elevul *trecut prin anul preparator* şi considerat ca destul de pregătit, pentru o grupă oarecare de studii, ar puteà întrà la Universitate sau în vreo şcoala superioară. — Fiecare liceu ar aveà *bacalaureaţii* săi.

În sfârşit, fiecare Facultate sau şcoală superioară ar verificà pregătirea pentru grupa de studii care o interesează. Student efectiv n'ar putea devenì de cât cel care dovedeşte că s'a pregătit serios pentru o grupă de studii. Fiecare facultate ar verificà, după felul licienţelor sale, candidaţii admisibili.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro